

Keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse mõju analüüs

September, 2014

Sissejuhatuseks

- Hetkel kehtivas keskkonnatasude seaduses on määratletud keskkonnatasude määrad ja liigid aastani 2015.
- Tööprotsessis on „Keskkonnatasude raamkava aastateks 2016+“
- Raamkavale toetudes valmistatakse ette keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu.

Töö eesmärk

- Keskkonnaministeeriumi poolt on püstitatud probleemid ja välja pakutud ettepanekud poliitikavalikute osas.
- Praxise roll oli hinnata väljapakutud poliitikavalikute sotsiaalmajanduslikku mõju.

Valdkonnad

- Mõju hinnatakse neljas peamises valdkonnas
 - ehitusmaavarade kaevandamine ja tootmine;
 - veemajandus;
 - soojamajandus;
 - Põlevkivitööstus.

Metoodika

- Mõju hindamise metoodika juhendmaterjal (www.just.ee/oma)
- Analüüsiti mõju järgmistele sihtrühmadele:
 - mõju leibkondade toimetulekule;
 - mõju ettevõtluskeskkonnale ja ettevõtete tegevusele;
 - mõju tööstuse arengule;
 - mõju avaliku sektori tuludele.

Andmete analüüsi meetodid

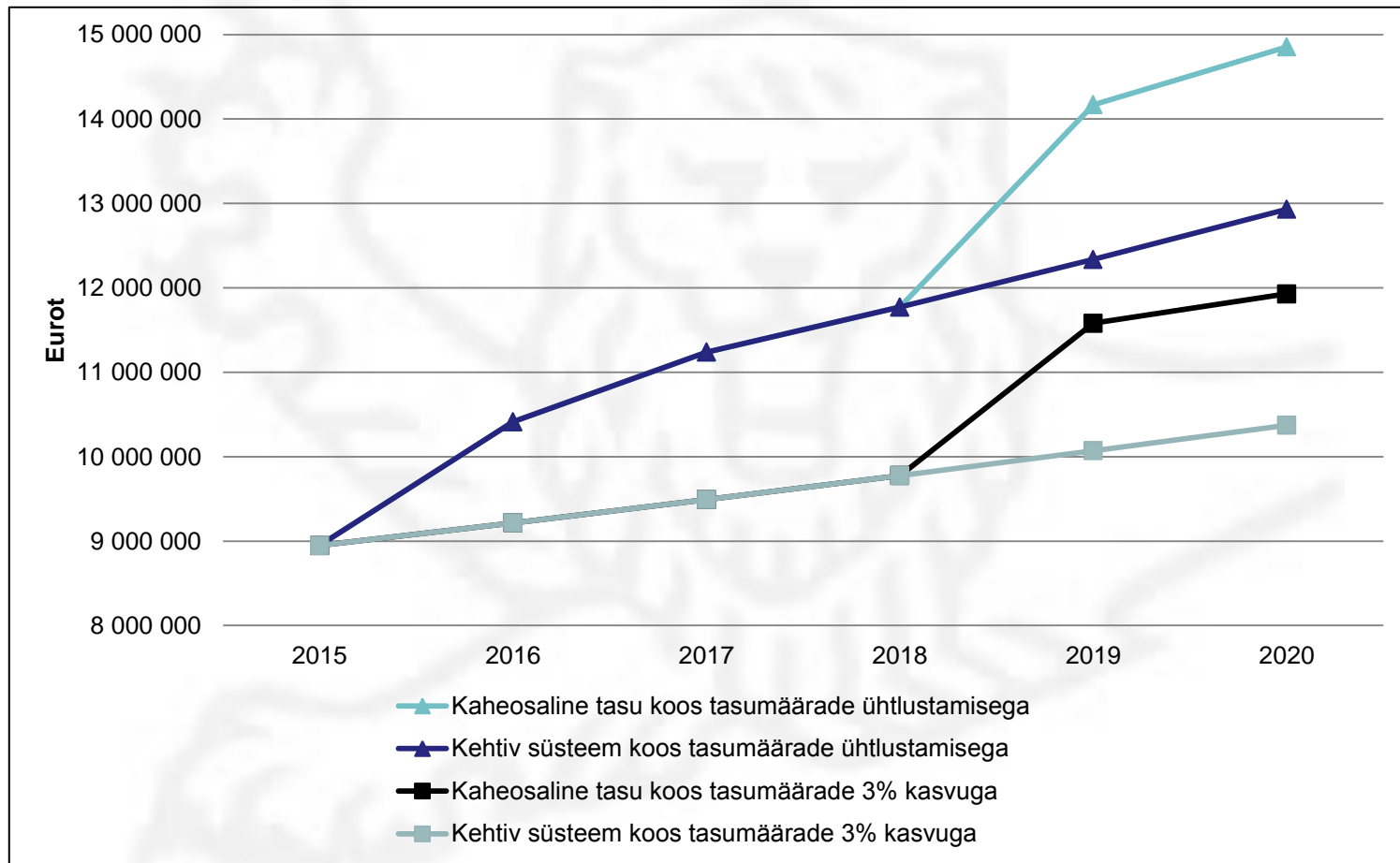
- Staatileine arvutusmudel
 - Valdkondade keskkonnakasutusega ja tootmisega seotud mahud on perioodil 2015-2020 fikseeritud 2012. aasta tasemele.
 - Analüüsitavate ettevõtete majandusnäitajad on fikseeritud 2012. a tasemele.
 - Hinnatakse muutust võrreldes baasaastaga (2015 a.)
 - Hinnatakse muutust võrreldes baasstsenaariumiga.
 - Tuuakse välja kaasnevad riskid.

Ehitusmaavarad

Keskkonnaministeeriumi ettepanekud

- Ühtlustada samaväärsete maavaraliikide tasumäärad, kuna hetkel kehtivate maavarade tasumäärade tasemete erinevused ei pruugi olla põhjendatud.
- Kehtestada kaheosaline kaevandusõiguse tasu lahendamaks kaevanduste kasutusest seismist ning lubade broneerimist.

Ettevõtete poolt makstav kogu kaevandusõiguse tasu

Analüüsitud stsenaariumid I

- Stsenaarium:
 - Kehtiv süsteem ja tasumäärade 3% tõstmine
- Tulemused:
 - Ettevõtetele kõige väiksema mõjuga
 - Ei täida seatud eesmärke

Analüüsitud stsenaariumid II

- Stsenaarium:
 - Kehtiv süsteem ja tasude ühtlustamine
- Tulemused:
 - Ettevõtetele keskmise mõjuga
 - Ei lahenda lubade broneerimise probleemi

Analüüsitud stsenaariumid III

- **Stsenaarium:**
 - Kaheosaline tasusüsteem ja tasude ühtlustamine
- **Tulemused:**
 - Täidab seatud eesmärgid
 - Ettevõtetele suurima mõjuga
 - Väike ettevõtete eksimisruum nõutava maavarukoguse prognoosimisel

Analüüsitud stsenaariumid IV

- **Stsenaarium:**
 - Kaheosaline tasusüsteem ja tasumäärade 3% tõstmine
- **Tulemused:**
 - Lahendab lubade broneerimise probleemi
 - Võimaldab suuremat ettevõtete eksimisruumi nõutava maavarukoguse prognoosimisel

Järeldused

- Kaheosalise tasu kehtestamise korral on oodata lubade broneerimise ja karjääride kasutusest seismise olulist vähenemist, mis täidab antud poliitikavalikule seatud eesmärgi.
- Kaheosalise tasusüsteemi rakendamine suurendab ettevõtete tegevuskeskkonna määramatust. Kaheosalise tasu rahaline mõju ettevõtetele sõltub oluliselt püsitasu osakaalust, ettevõtete prognooside täpsusest ning tasumäärade tõstmise suurusest.

Vee- ja soojamajandus

Järeldused

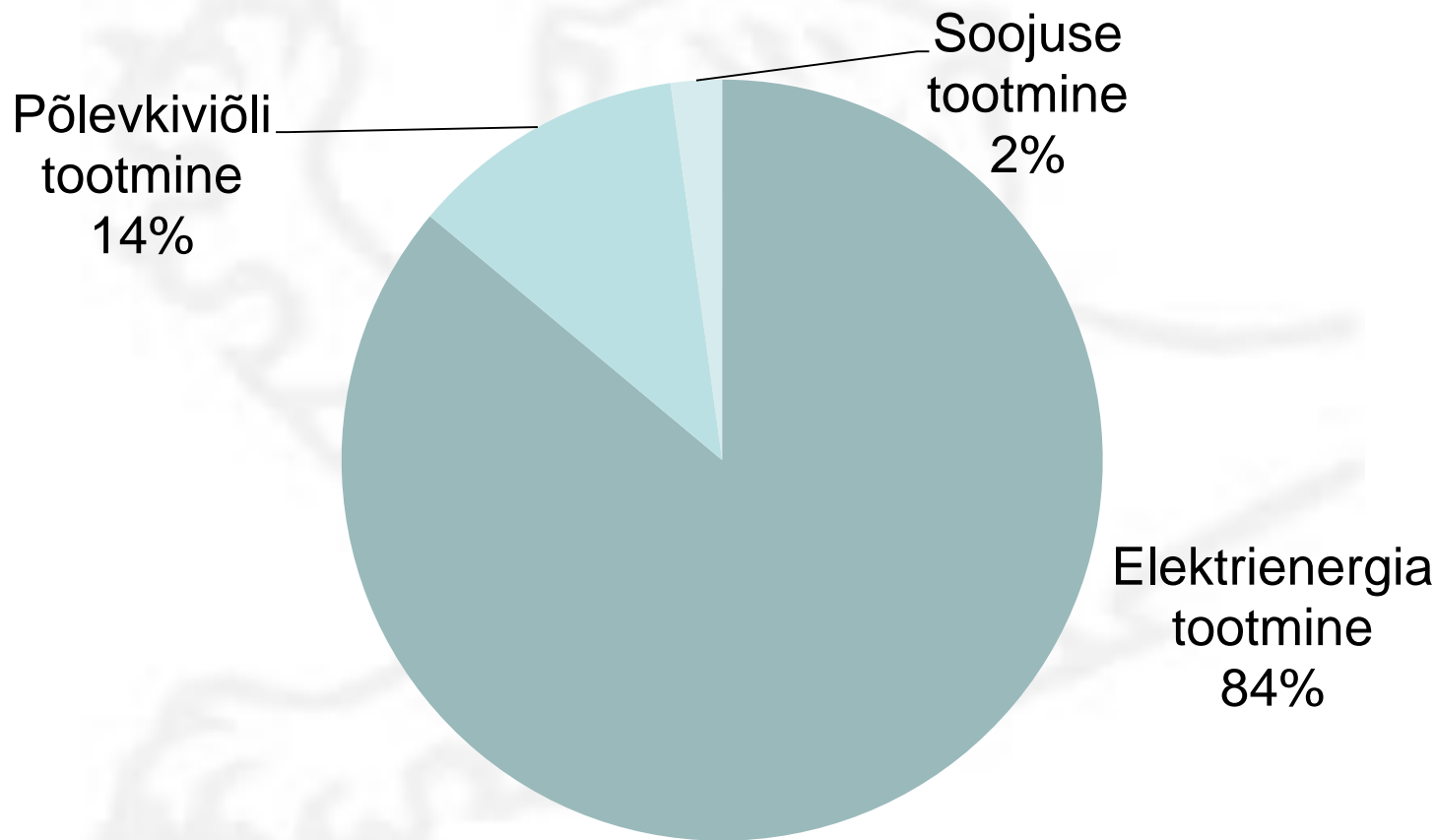
- Vee-erikasutuse ja veesaaste tasude muutmine avaldab vee-ettevõtetele väga väikest mõju, kuna enim tõstetud tasumäärad ei ole vee-ettevõtetele olulisteks kulukomponentideks.
- Õhusaaste tasude tõstmine avaldab ettevõtetele väikest mõju, kuna õhusaaste tasu moodustab ettevõtte kuludest tagasihoidliku osa.

Põlevkivitööstus

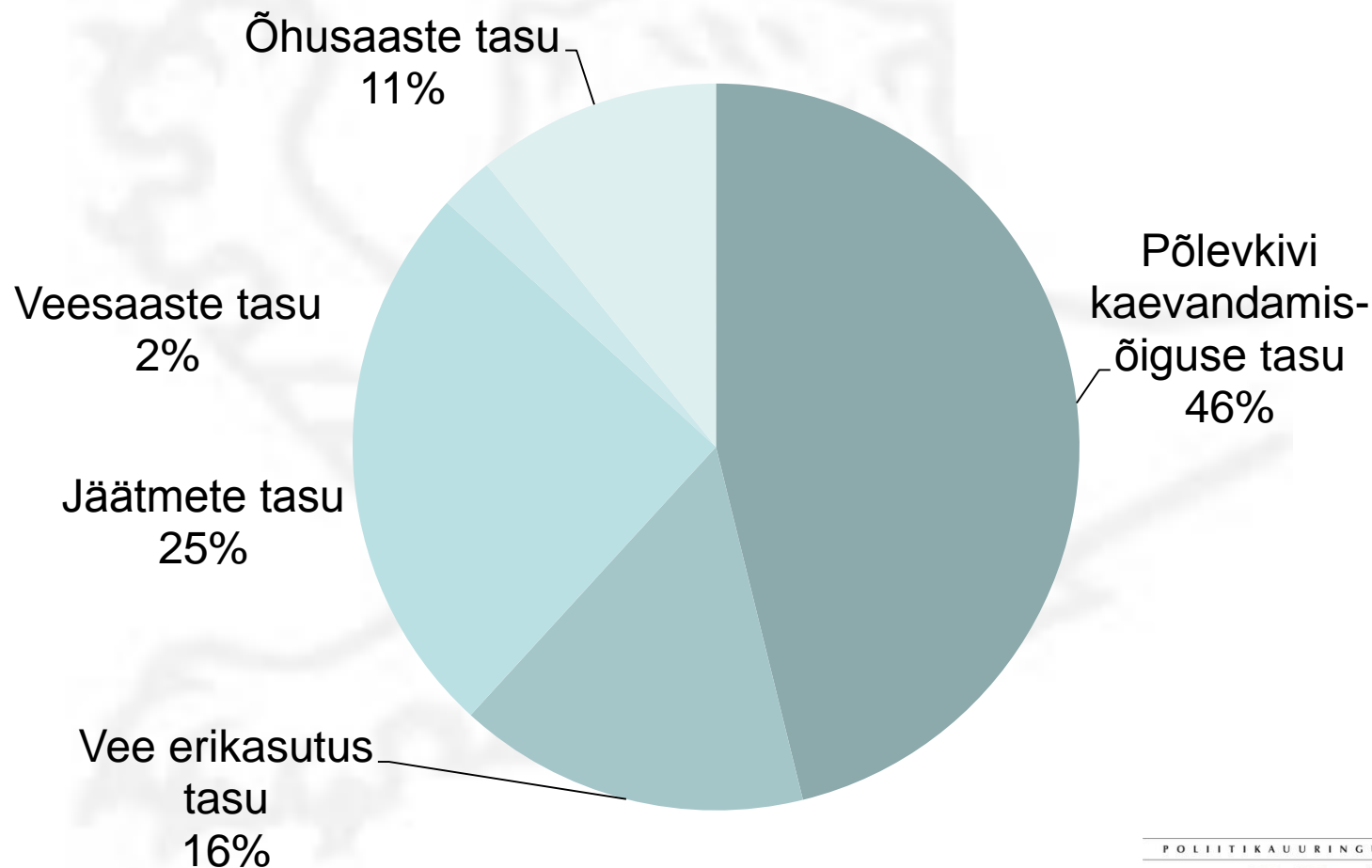
Keskkonnatasude muutmise eesmärgid

- Tasumäärad peaksid võtma arvesse põlevkivi kasutamise struktuuraalseid muutusi (elektritootmine väheneb ja õlitootmine kasvab);
- tasumäärad peaks motiveerima ettevõtteid investeerima parimasse saadaolevasse põlevkivitöötlemise tehnoloogiasse ning rakendama puhastusseadmeid õhu- ja veesaaste ning jäätmetekke vähendamiseks;
- tasumäärad peaks motiveerima vähendama põlevkivi kaevandamise kadusid;
- tasumäärad peavad arvesse võtma taastumatu loodusvara kasutamise eest ühiskonnale nõutavat tulu;
- tasumäärad peaksid kompenseerima põlevkivi kaevandamisega seotud väliskulud.

Keskkonnatasude jaotus põlevkivitööstuse tegevusalades

Põlevkivitööstuse poolt makstavad keskkonnatasud liigiti

Analüüsitud stsenaariumid, põlevkivi kaevandamisõiguse tasu muutus

- **Baasstsenaarium** - alates 2016. aastast on tasumäärade kasv **3%** aastas.
- **Vähese sekkumise stsenaarium** - põlevkivi kaevandamisõiguse tasumäär kasvab alates 2016. aastast **10%** aastas ning aastatel 2019 ja 2020 **25%** aastas.
- **Kiire kasvu stsenaarium** - aastatel 2016-2020 kasvab põlevkivi kaevandamisõiguse tasumäär **25%** aastas

Analüüsitud stsenaariumid, teiste tasuliikide muutused

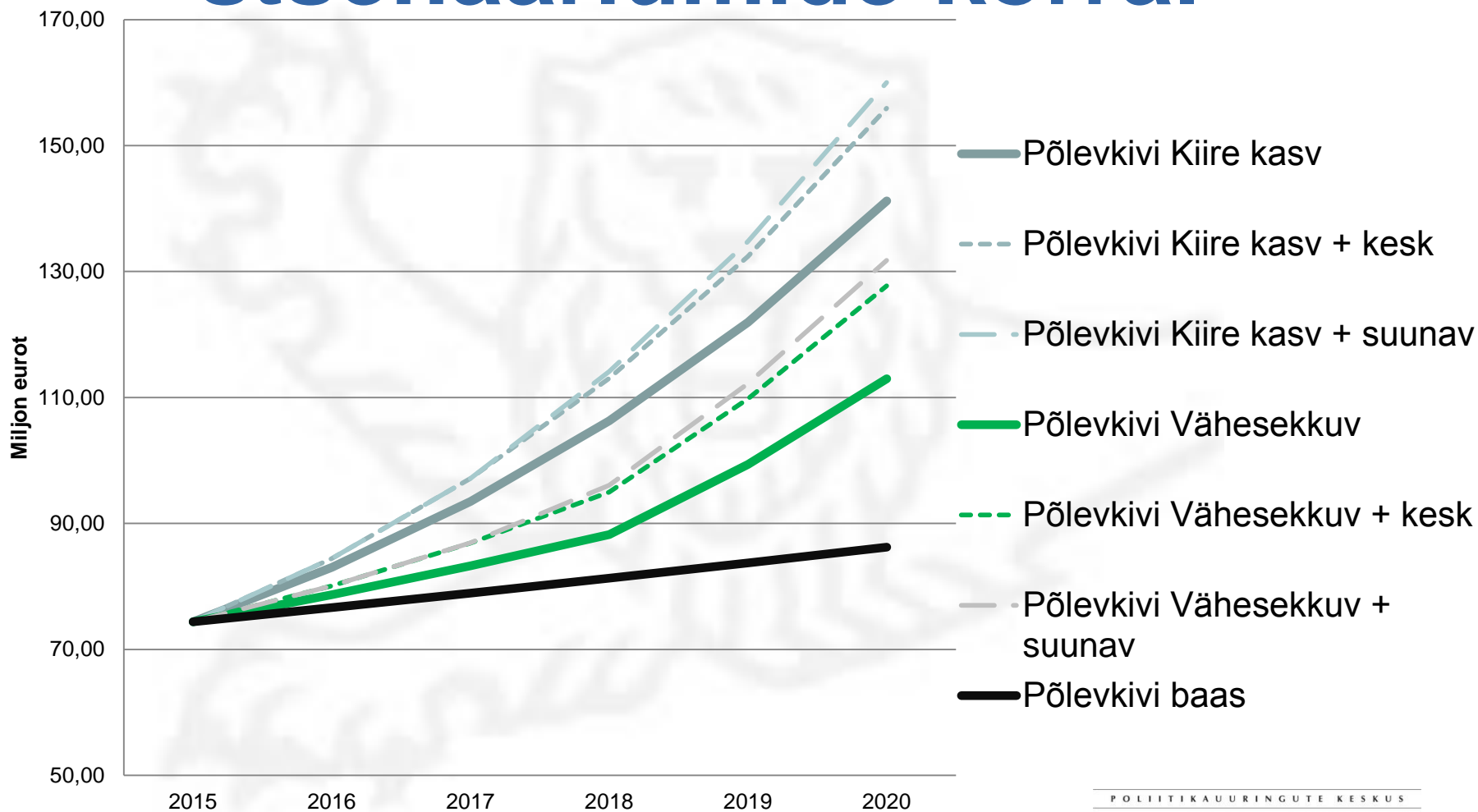
- **Keskmine stsenaarium** – tasumäärad kasvavad 5-10% aastas
- **Suunav stsenaarium** – tasumäärad kasvavad 10-20% aastas

Põlevkivitööstuses planeeritud investeringud kuni 2020

- **Investeringud uutesse tootmisvõimsustesse on planeeritud kokku 2,45 miljardit eurot**
 - sh lisanduvasse põlevkiviõli tootmisvõimsusesse (lisanduv koguvõimsus ca 780 tuh. tonni)
 - sh Sonda kaevandusse
 - sh ühe rafineerimistehase ehitamisse võimsusega 750 tuh. tonni

Allikas: Ernst & Young Baltic AS

Keskkonntasud erinevate stsenaariumide korral

Üldised järeldused

- Põlevkivisektori poolt makstud keskkonnatasude summa kasvaks kõige enam kiire kasvu stsenaariumi rakendumisel.
- Peamine keskkonnatasude summa kasv tuleneb põlevkivi kaevandamisõiguse tasu kasvust.
- Teiste tasuliikide osakaal tasude kogusummas on 10-12%.
- Keskmise ja Suunav stsenaarium ei eristu.

Mõju põlevkivitööstusele

- Mõju ettevõtete jätkusuutlikkusele
 - müügikäive
 - müüdud toodangu kulu (tootmiskulu)
 - aruandeaasta puhaskasum
- Mõju hindadele
 - keskkonnatasude osa toodanguühikus
 - keskkonnatasude osa müügihinnas

Stsenaarium: Põlevkivi kiire kasv

- 2020. aastaks keskkonnatasud kokku 160 miljonit eurot, võrreldes 2015. aastaga summa kahekordistub ja baasstsenaariumiga võrreldes oleks summa 1,8 korda suurem.
- Peamine surve põlevkivitööstuse ettevõtete kulude kasvule tuleneb põlevkivi kaevandamisõiguse tasumäärade muutusest.
- Põlevkivitööstuses võivad leida aset struktuursed muutused: põlevkivist otsepõletamise teel elektrienergia tootmine muutub järjest enam majanduslikult ebaotstarbekaks ja on surve see asendada tõhusamate tehnoloogiatega.
- Surve põlevkiviõli tootmiskuludele ja toote hinnale võib kujuneda selliseks, kus lisanduva ebasoodsa välisnõudluse korral ei pruugi realiseeruda investeeringud uute põlevkiviõli tootmisvõimsuste väljaehitamiseks baasstsenaariumis planeeritud mahus.
- Loobutakse enam riskantsetest ja pikema tulususega investeeringuprojektidest (rafineerimistehas).

Stsenaarium: Põlevkivi vähesekkuv

- Aastaks 2020 on keskkonnatasude kogusumma ligi 132 miljonit eurot, kasv 2015. aastaga võrreldes oleks kasv 1,5 kordne.
- Peamine surve põlevkivitööstuse ettevõtete kulude kasvule tuleneb põlevkivi kaevandamisõiguse tasumäärade muutusest.
- Surve kuludele ja asumiteenimisvõimele sunnib ettevõtjad strateegilisi plaane mõnevõrra korrigeerima
- Põlevkivitööstuses võivad leida aset struktuursed muutused: põlevkivist otsepõletamise teel elektrienergia tootmine muutub järjest enam majanduslikult ebaotstarbekaks ja on surve see asendada tõhusamate tehnoloogiatega.
- Põlevkiviõli tootmist arendatakse. baasstsenaariumis eeldatud mahus.

Stsenaarium: Põlevkivi vähesekkuv

- Toetab eesmärki, et põlevkivi peaks edaspidi kasutama majanduslikult otstarbekamalt ja kõrgema lisandväärtusega toodete tootmiseks.
- Võib motiveerida ettevõtjaid arendama ja kasutama efektiivsemaid tehnoloogiaid ning rakendama puhastusseadmeid õhu- ja veesaaste ning jäätmetekke vähendamiseks.

Mõju tööturule

- Mõju ilmneb läbi otseste, kaudsete ja kaasnevate töökohtade.
- Otsene tööhõive sektoris kogu perioodil oluliselt ei muutu, baasstsenaariumi korral kasvaks see 3,3% aastaks 2020.
- Analüüsitud stsenaariumide korral suure tõenäosusega otsene tööhõive piirkonnas ei muutu, kuna põlevkiviõli tootmine on vähem tööjõuintensiivne kui elektrienergia tootmine või põlevkivi kaevandamine.
- Oluline on kaasnevate töökohtade teke investeerimisprojektide elluviimise perioodil, mil võib kasvada tööhõive logistika, ehituse jm teenindavates valdkondades.

Täname!

mottehommik.praxis.ee/keskkonnatasud

e-mail: praxis@praxis.ee